

ВІДГУК

офіційного опонента – доктора юридичних наук, професора, завідувача кафедри криміналістики та домедичної підготовки Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ **Чаплинського Костянтина Олександровича** на дисертацію **Щербанюк Василюк Михайлівни** за темою «Розслідування втечі з місць позбавлення волі або з-під варті», поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань **08 «Право», за спеціальністю 081 «Право»**

Актуальність теми дисертаційного дослідження. Дисертаційне дослідження виконано із надзвичайно актуальної проблематики, яке має важливе значення як для науки криміналістики та кримінального процесу, так і для правоохоронної практики.

В умовах розбудови України як правової й незалежної держави, становлення та реформування економічної, соціальної й політичної систем суспільства, інтегрування до Європейського співтовариства, виняткової політичної обстановки в державі, ускладнення криміногенної ситуації та постійних провокацій на Сході України спостерігається зміна структури та характеру злочинності, загальний рівень якої має тенденцію до зростання. Кризові процеси в Україні створили підґрунтя для суттєвого збільшення кількості злочинів. На сьогодні злочинність досягла найвищого рівня за весь період існування незалежної держави. Дедалі злочинність набуває усе більш організованого характеру. Такі динамічні зміни у характері злочинної діяльності й умовах боротьби з нею наочно демонструють недостатність старих засобів й методів правової, організаційної, технічної і тактичної протидії злочинним проявам і необхідність їх істотного оновлення, вдосконалення та розвитку.

Сьогодні, за цієї ситуації, суспільство вимагає від правоохоронних органів та органів влади й управління вжиття невідкладних законодавчих, управлінських та організаційних заходів щодо створення надійного заслону – ефективно діючої системи, з протидії злочинним проявам.

Зростання рівня злочинності в Україні може бути стабілізовано поєднанням законодавчих, організаційних заходів та наукових розробок.

Одним з основних завдань, які повинна вирішувати наука у вказаному напрямі – актуалізація наукового і методичного забезпечення протидії злочинності, підвищення її результативності шляхом впровадження у діяльність правоохоронних органів найновіших наукових досліджень, розробок та передового досвіду.

Останнім часом особливого занепокоєння викликають збільшення фактів учинення втеч з місць позбавлення волі або з-під варти. Вказаний злочин є одним з найбільш небезпечних злочинів проти правосуддя, оскільки безпосередньо посягає на правосуддя як галузь державної діяльності, дискредитує усю судову та правоохоронну систему, а також призводить до цілого ряду негативних наслідків матеріального, організаційного та соціального характеру. Зокрема, задля розшуку осіб, які вчинили цей злочин, необхідно залучати значну кількість сил та засобів, витратити великі суми грошових коштів із державного бюджету. Суспільна небезпека втеч з позбавлення волі або з-під варти обумовлюється також тим, що вони вчиняються особою з метою уникнення кримінальної відповідальності, внаслідок чого порушується принцип невідворотності покарання за вчинене кримінальне правопорушення.

Наведене підтверджується і статистичними показниками. Так, на території України протягом 2017–2019 років та дев'яти місяців 2020 року обліковано 122 випадки втечі з місць позбавлення або з під-варти (2017 р. – 37, 2018 р. – 42, 2019 р. – 32, 9 місяців 2020 р. – 11).

Зважаючи на це, актуальність дисертаційного дослідження Василюк Щербанюк «Розслідування втечі з місць позбавлення волі або з-під варти» не викликає ніяких сумнівів.

Слід наголосити, що проблемам, безпосередньо пов'язаним з окремими аспектами розслідування злочинів, учинених в установах виконання покарань, в цілому та розслідування втечі з місць позбавлення волі або з-під варти зокрема, присвячені праці низки вчених, зокрема: Л. К. Аренової, А. П. Геля, Н. В. Грязевої, В. К. Коломєйця, Р. М. Морозова,

В. В. Ніколайченка, М. А. Петуховського, В. А. Саса, М. М. Сербіна, З. Д. Смітєнко, В. І. Соколовського, М. Г. Шурухнова А. С. Ямашкіна та ін.

Проте, запропоновані науковцями висновки та методичні рекомендації не охоплюють повного комплексу питань, спеціально присвячених проблемам розслідування злочинів, передбачених ст. 393 КК України. Все це зумовлює актуальність наукового дослідження розслідування втечі з місць позбавлення волі або з-під варті, з акцентуванням уваги на криміналістичній характеристиці даних злочинів, організації початкового етапу їх розслідування та розшуку осіб, які вчинили втечу, подоланню протидії розслідуванню, криміналістичному забезпеченні проведення окремих слідчих (розшукових) дій у кримінальних провадженнях цієї категорії.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами. Обраний напрям наукового дослідження В. М. Щербанюк ґрунтується на положеннях Національної стратегії у сфері прав людини (затвердженої Указом Президента України від 25 серпня 2015 р. № 501/2015), Плану дій з реалізації стратегії у сфері прав людини на період до 2020 року (затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2015 р. № 1393-р.), Стратегії національної безпеки України «Безпека людини – безпека країни» (затвердженої Указом Президента України від 14 вересня 2020 р. № 392/2020); узгоджується з Переліком пріоритетних напрямів наукового забезпечення діяльності органів внутрішніх справ України на 2015–2019 роки (затвердженим наказом МВС України від 16 березня 2015 р. № 275 (підпункти 5.1, 5.11)), Переліком перспективних напрямів кандидатських та докторських дисертацій за юридичними спеціальностями (рішення президії Національної академії правових наук України від 18 жовтня 2013 р. № 86/11), Пріоритетними напрямами наукових досліджень Національної академії внутрішніх справ на 2018–2020 рр. (рішення Вченої ради від 26 грудня 2017 р., протокол № 28).

Тему дисертації затверджено рішенням Вченої ради Національної академії внутрішніх справ від 28 листопада 2017 р. (протокол № 27) та зареєстровано Координаційним бюро Національної академії правових наук України (№ 1020, 2017 року).

Мета і завдання дослідження відповідно до предмета та об'єкта дослідження. Дисертанткою правильно визначено мету дисертаційного дослідження, яка полягає у формуванні теоретичних положень та практичних рекомендацій щодо розслідування втечі з місць позбавлення волі або з-під варти.

В цілому, мета дослідження зумовила постановку й вирішення таких *завдань*: 1) визначити сучасний стан наукової розробленості проблем розслідування втечі з місць позбавлення волі або з-під варти у працях українських та зарубіжних науковців; 2) з'ясувати найбільш поширені способи вчинення досліджуваних злочинів; 3) встановити найбільш характерні місця вчинення злочинів даної категорії; 4) охарактеризувати особу злочинця; 5) виділити типові слідчі ситуації початкового етапу розслідування розглядуваних злочинів та розкрити основні напрями їх вирішення; 6) розкрити особливості діяльності суб'єктів розслідування щодо розшуку осіб, які вчинили втечу з місць позбавлення волі або з-під варти; 7) здійснити класифікацію суб'єктів протидії розслідуванню досліджуваної категорії злочинів, а також визначити найбільш ефективні заходи, спрямовані на її подолання; 8) висвітлити організаційні й тактичні положення проведення огляду місця події, допитів підозрюваного та свідків, слідчого експерименту у кримінальних провадженнях про втечу з місць позбавлення волі або з-під варти.

Об'єкт і предмет дисертаційного дослідження визначено дисертанткою правильно. *Об'єкт дослідження* – суспільні відносини, що виникають у зв'язку з розслідуванням втечі з місць позбавлення волі або з-під варти. *Предмет дослідження* – розслідування втечі з місць позбавлення волі або з-під варти.

Наукова новизна отриманих результатів полягає у тому, що в роботі з огляду на узагальнення практики реалізації чинного кримінального процесуального законодавства, розроблено наукові засади та практичні рекомендації з організації розслідування втечі з місць позбавлення волі або з-під варти.

Дисертаційне дослідження є одним із перших в Україні після вступу в дію чинного КПК комплексним монографічним дослідженням теоретико-правових та організаційних засад розслідування втечі з місць позбавлення волі або з-під варти.

Оцінюючи найважливіші здобутки дисертаційного дослідження, варто вказати на наступні результати, що мають вагому наукову новизну. Зокрема, *уперше*: 1) сформовано наукові основи видової методики розслідування втечі з місць позбавлення волі або з-під варти, що охоплює криміналістичну характеристику цього виду злочинів, рекомендації з організації початкового етапу розслідування, проведення слідчих (розшукових) дій та інших процесуальних заходів; 2) розкрито зміст та зв'язки найбільш значимих елементів криміналістичної характеристики втечі з місць позбавлення волі або з-під варти, що слугують успішному вирішенню завдань розслідування: спосіб учинення злочину, місце вчинення злочину, особа злочинця; 3) здійснено розподіл типових слідчих ситуацій початкового етапу розслідування втечі з місць позбавлення волі або з-під варти залежно від суб'єкта вчинення злочину, стадії вчинення злочину, місцезнаходження особи, яка вчинила злочин, обсягу та змісту наявної інформації про злочин; на підставі вказаних типових ситуацій визначено основні напрями розслідування та відповідні алгоритми першочергових слідчих (розшукових) дій; 4) запропоновано класифікацію суб'єктів протидії розслідуванню втечі з місць позбавлення волі або з-під варти, а також визначено кримінальні процесуальні, криміналістичні, оперативно-розшукові, організаційні та режимні заходи, спрямовані на подолання такої протидії.

Окрім того, авторкою *удосконалено* 1) історіографію наукових досліджень проблем розслідування втечі з місць позбавлення волі або з-під варти на підставі здійсненого аналізу монографічних досліджень, навчальної та наукової літератури з кримінального права, кримінального процесуального права, криміналістики та кримінології; 2) поняття розшукової діяльності слідчого (у вузькому розумінні) під час розслідування втеч з місць позбавлення волі або з-під варти, зокрема визначено її як основу на законах та підзаконних нормативних актах систему слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій, процесуальних рішень, поєднана із проведенням організаційних та інших заходів, з метою швидкого та ефективного розшуку і затримання осіб, які вчинили втечу з місць позбавлення волі або з-під варти; 3) особливості організації і тактики проведення огляду місця події під час розслідування цієї категорії злочинів та пропозиції щодо проведення допитів підозрюваного та свідків.

У дисертації *дістали подальшого розвитку* уявлення про спосіб підготовки та спосіб вчинення втечі з місць позбавлення волі або з-під варти; наукові погляди щодо характерного місця вчинення втечі з місць позбавлення волі або з-під варти; рекомендації щодо підвищення ефективності проведення слідчого експерименту з урахуванням специфіки установ виконання покарань та попереднього ув'язнення.

Враховуючи викладене, слід наголосити, що аналізована дисертація є значущою як з позицій науки, так і з точки зору практичної діяльності органів досудового розслідування та оперативних підрозділів Національної поліції. Елементи наукової новизни сформульовані коректно, їх кваліфікаційні ознаки відповідають нормативним вимогам.

Значення одержаних результатів для науки й практики та рекомендації щодо їх можливого використання. На наш погляд, результати дисертаційного дослідження характеризуються теоретичною та практичною значущістю, а сформульовані в ньому пропозиції сприяють

підвищенню ефективності розслідування втечі з місць позбавлення волі або з-під варти.

Матеріали та висновки наукового дослідження використовуються у:

- *практичній діяльності* слідчих підрозділів Національної поліції України – як рекомендації та пропозиції, що спрямовані на підвищення ефективності діяльності з розслідування даного виду злочинів (акт впровадження Головного слідчого управління НП України від 26.10.2020 р.);
- *освітньому процесі* – під час підготовки навчально-методичних матеріалів для проведення занять з навчальних дисциплін «Кримінальний процес», «Досудове розслідування», «Доказування у кримінальному провадженні», «Криміналістика», «Методика розслідування кримінальних правопорушень», «Особливості проведення слідчих (розшукових) дій», «Методика розслідування злочинів», при підготовці фахівців для підрозділів кримінальної поліції та досудового розслідування, а також при проведенні занять у системі підготовки та підвищення кваліфікації слідчих і працівників оперативних підрозділів (акти впровадження Національної академії внутрішніх справ від 07.09.2020 р., Харківського національного університету внутрішніх справ від 01.10.2020 р., Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ від 27.10.2020 р.).

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації визначається методологічною основою проведеного дослідження. Спираючись на сучасні погляди щодо пізнання соціальних явищ, дисертантка використала низку методів пізнання обраної проблеми (діалектичний метод, порівняльно-правовий, аналіз та синтез, соціологічний метод тощо). Відповідно до вимог Міністерства освіти і науки України, в дисертації зазначено, які саме методи використано під час підготовки кожного з підрозділів дисертації.

Достатній ступінь обґрунтованості та достовірності висновків підтверджується і достатньою емпіричною базою дослідження. *Емпіричну базу дослідження* становлять систематизовані матеріали офіційної

статистичної звітності Офісу Генерального прокурора за період 2017–2020 рр.; результати вивчення матеріалів 240 кримінальних проваджень про втечу з місць позбавлення волі або з-під варти, розглянуті судами в 2012–2020 рр. у різних регіонах України; узагальнені дані анкетувань слідчих Національної поліції (135 респондентів з Дніпропетровської, Закарпатської, Івано-Франківської, Кіровоградської, Київської, Львівської, Миколаївської, Рівненської, Сумської, Тернопільської, Херсонської, Хмельницької, Чернігівської та Чернівецької областей); огляди судово-слідчої практики, офіційні звіти та довідки, а також інший практичний матеріал підрозділів Національної поліції України та Державної кримінально-виконавчої служби України.

Апробація результатів дисертації. Основні положення та висновки дисертації оприлюднені у доповідях і виступах дисертанта на п'яти міжнародних, міжвідомчих і всеукраїнських науково-практичних конференціях: «Актуальні питання кримінального процесу, криміналістики та судової експертизи» (м. Київ, 2017 р.), «Актуальні проблеми криміналістики та судової експертології» (м. Київ, 2018 р.), «Актуальні питання криміналістики» (м. Київ, 2019 р.), «Актуальні питання криміналістики та судової експертизи» (м. Київ, 2020 р.), «Актуальні проблеми кримінального права, процесу, криміналістики та оперативно-розшукової діяльності» (м. Хмельницький, 2021 р.).

Оцінка змісту та завершеності дисертації. Структура дисертації відповідає поставленим авторкою перед собою завданням. Робота відповідає логіці наукового пошуку, зорієнтована на розкриття визначеної мети дослідження.

Структура та обсяг дисертації. Дослідження складається із анотації, переліку умовних позначень, вступу, трьох розділів, які містять десять підрозділів, висновків, списку використаних джерел (251 найменування на 28 сторінках) та 4 додатки на 19 сторінках. Повний обсяг дисертації – 231 сторінка, з них основний текст – 169 сторінок.

У вступі обґрунтовується актуальність теми дослідження, визначено її зв'язок з науковими програмами, планами, темами, мету і завдання, об'єкт і предмет, методи дослідження, наукову новизну та практичне значення одержаних результатів, зазначено відомості про апробацію результатів дослідження, публікації автора та структуру дисертації.

У першому розділі дисертації «Теоретичні основи дослідження та криміналістична характеристика втечі з місць позбавлення волі або з-під варті» авторкою приділено увагу стану наукових досліджень розслідування втечі з місць позбавлення волі або з-під варті, способу вчинення злочину, місцю учинення злочину та особі злочинця.

Заслужують на увагу виокремлені дії, спрямовані на підготовку до вчинення втечі з місць позбавлення волі або з-під варті, які здобувачка розподіляє на чотири групи: а) дії організаційного характеру (складання планів та схем установи виконання покарань, ескізів різноманітних конструкцій; підбір співучасників і розподіл між ними ролей; визначення місця і часу вчинення злочину); б) тактичні дії (спостереження за порядком несення служби черговою зміною, з'ясування особливостей системи охорони та пропускнуго режиму на території об'єктів, що охороняються; вивчення навколишньої місцевості шляхом візуального спостереження з дахів і вікон будинків, технічних споруд; перевірка надійності системи сигналізації та реакції осіб добового наряду, чергової зміни під час надходження умисно спровокованого сигналу тривоги; встановлення зв'язків з родичами та друзями за межами установи; знищення листів, щоденників тощо); в) дії матеріально-технічного характеру (підшукування і пристосування засобів та знарядь для полегшення вчинення втечі; виготовлення або придбання зброї, засобів маскуванню); г) дії, спрямовані на забезпечення прихованого проживання після успішної втечі (підшукування квартир чи будинків, де можна певний час перебувати, накопичення грошей (отримання їх з «общака зони»), продуктів харчування, одягу, засобів зв'язку, інших предметів і речей, які знадобляться після вчинення втечі).

Авторка, на підставі узагальнення кримінальних проваджень визначає найбільш розповсюджені дії, спрямовані на підготовку до вчинення втечі з місць позбавлення волі або з-під варти, зокрема: підшукування або виготовлення засобів та знарядь вчинення злочину – 45,8 %, підбір співучасників вчинення злочину, розподіл ролей між ними – 19,2 %, вибір місця та часу вчинення злочину – 77,5 %, вивчення особливостей несення служби працівниками установи виконання покарань або попереднього ув'язнення, їх реакції при надходженні сигналу тривоги – 52,1 %, вивчення маршруту руху під час конвоювання – 19,6 %, інше – 8,3 % (стор. 39 дис.).

Позитивне враження справляють і визначені найбільш розповсюджені способи втечі з місць позбавлення волі або з-під варти, зокрема: самовільне залишення місця позбавлення волі, втеча «на ривок» – 56,2 %, обман – 9,5 %, підкоп – 7,3 %, пошкодження інженерно-технічних засобів охорони – 17,7 %, застосування насильства чи погроза його застосування – 4,4 %, заволодіння зброєю або її застосування – 3,1 %, інше – 1,8 % (стор. 40 дис.).

Імпонує, що авторкою достатньо приділено увагу особі злочинця (стор. 65-79 дис.). Дисертантка надає узагальнену криміналістичну характеристику особи, яка вчинила втечу з місць позбавлення волі або з-під варти – це, як правило чоловік, віком 25–35 років, з середньо-спеціальною освітою, в шлюбі ніколи не перебував, має дві судимості, засуджений (ув'язнений) за вчинення корисливо-насильницького злочину, має неформальний соціально-рольовий статус «мужика», втечу вчинив внаслідок бажання побачити членів сім'ї, з'ясувати з ними стосунки у випадку зради чи конфлікту або допомогти їм у вирішенні певних проблем (стор. 78-79 дис.).

У другому розділі «Початковий етап розслідування втечі з місць позбавлення волі або з-під варти» розкрито типові слідчі ситуації та основні напрями розслідування, проблемні питання розшуку осіб, які вчинили втечу з місць позбавлення волі або з-під варти, та загальні напрями подолання протидії розслідуванню.

Слід погодитись з позицією авторки, що розшук осіб, які вчинили втечу з місць позбавлення волі або з-під варти, є одним з найбільш важливих завдань, які виникають під час розслідування кримінальних правопорушень даної категорії, і виконання якого, в першу чергу, забезпечує реалізацію принципу невідворотності покарання за вчинений злочин (стор. 98 дис.).

Роль слідчого в організації розшуку втікача, відіграє основоположне значення, оскільки саме він є особою, яка безпосередньо відповідає за результати досудового розслідування кримінального правопорушення, а тому повинен бути організатором та активним учасником розшукової діяльності.

Представляє науковий інтерес і класифікація типових слідчих ситуацій, що складаються на початковому етапі розслідування втечі з місць позбавлення волі або з-під варти (стор. 86-92).

Позитивне враження справляють і наведені найбільш дієві заходи подолання протидії розслідування втечі з місць позбавлення волі або з-під варти, зокрема: кримінальні процесуальні (20,4 % опитаних слідчих); криміналістичні (36,3 %); оперативно-розшукові (18,6 %); організаційні (11,9 %); режимні (12,8 %). Авторка правильно наголошує, що ефективність та доцільність обрання того чи іншого заходу подолання протидії залежить від слідчої ситуації, яка склалася, характеристики суб'єктів протидії, етапу розслідування, а також кваліфікації слідчого.

У третьому розділі «Проведення окремих слідчих (розшукових) дій під час розслідування втечі з місць позбавлення волі або з-під варти» зосереджено увагу на особливостях та проблемних питаннях проведення окремих процесуальних дій під час розслідування втечі з місць позбавлення волі або з-під варти.

Дисертантка справедливо наголошує, що однією з найскладніших та найважливіших слідчих (розшукових) дій у процесі досудового розслідування втеч з місць позбавлення волі або з-під варти, є огляд місця події, який у разі своєчасного та кваліфікованого проведення дозволяє запобігти знищенню слідів, порушенню обстановки, втраті речових доказів, і,

відповідно, є запорукою повноти та якості проведення подальшого розслідування (стор. 132 дис.).

На підставі узагальнення судово-слідчої практики авторкою встановлено, що на практиці слідчі нерідко допускають ряд недоліків та помилок як при проведенні огляду місця події в цілому, так і при складанні протоколу зокрема, що негативно позначається на якості досудового розслідування кримінального провадження і може призвести навіть до виправдання особи, яка вчинила злочин.

Певний науковий інтерес представляють виділені недоліки, яких припускаються слідчі, зокрема: включення до змісту протоколу огляду місця події висновків, категоричних тверджень; неповнота фіксації проведення огляду місця події у протоколі; незастосування додаткових засобів фіксації; здійснення огляду місця події особою, яка не займається досудовим розслідуванням кримінальних проваджень; невикористання засобів криміналістичної техніки; несвочасне використання (невикористання) можливих джерел інформації; несвочасність проведення огляду місця події; в протоколах відсутні прив'язки виявлених об'єктів до просторових орієнтирів; відсутність чи неналежний опис виявлених предметів, слідів злочину; не зазначається спосіб виявлення, вилучення та упакування слідів та знарядь злочину; при фотографуванні не застосовуються орієнтуюча та вузлова фотозйомки, а також панорамний метод; в деяких випадках відсутні схеми місця події; в протоколах не зазначаються адреси, телефони понятих, відсутня відмітка про роз'яснення їм прав та обов'язків; нерідко під час огляду місця події залучається лише один понятий; відсутні в протоколі підписи окремих учасників слідчої (розшукової) дії; при складанні фототаблиць відсутні заголовки та пояснювальні записки; на проведення огляду місця події в деяких випадках витрачається всього 10–20 хвилин, що свідчить про формальний, поверхневий підхід до проведення слідчої (розшукової) дії та неминуче призводить до втрати доказової інформації (стор. 144-145 дис.).

Потребують підтримки твердження автора, що отримання під час допиту повних і правдивих показань залежить від кваліфікації слідчого, його вміння встановити з допитуваним психологічний контакт та використовувати в ході проведення вказаної слідчої (розшукової) дії широкий спектр тактичних прийомів, вироблених криміналістичною теорією та практикою. Разом з тим, на практиці під час допиту виникає ряд проблемних ситуацій, коли підозрювані усіляко намагаються протидіяти розслідуванню втечі з місць позбавлення волі або з-під варти і цією метою: 1) надають завідомо неправдиві показання (28,1 % опитаних слідчих); 2) відмовляються надавати показання (17,4 %); 3) надають суперечливі показання та в ході допиту декілька разів їх змінюють (21,5 %). З метою повного та всебічного розслідування втечі з місць позбавлення волі або з-під варти, не потрібно обмежуватися допитом лише підозрюваного та очевидців вчинення злочину, але й слід отримувати показання від осіб, які можуть охарактеризувати втікача, а також повідомити про його дії після вчинення злочину.

Значну увагу приділено тактиці проведення слідчого експерименту (стор. 162-175).

Авторкою наголошується, що під час слідчого експерименту при розслідуванні втечі з місць позбавлення волі або з-під варти можуть виникнути проблемні питання, зокрема пов'язані з необхідністю проведення слідчого експерименту в окремих випадках саме темну пору доби, забезпеченням безпеки учасників проведення слідчої (розшукової) дії, обмеженням доступу до місця проведення слідчого експерименту сторонніх осіб, пошуком та залученням понятих, недопущенням спроби повторної втечі підозрюваного під час проведення слідчого експерименту. Запропоновано найбільш оптимальні шляхи вирішення вищевказаних організаційних і тактичних питань. Підкреслюється, що важливе значення має також правильна фіксація результатів проведення слідчого експерименту. Загалом, достовірність результатів слідчого експерименту, а також правильність їх

оцінки безпосередньо залежать від того, наскільки ретельно він був підготовлений та проведений.

Отже, виходячи з аналізу основної частини дисертації, можемо дійти висновку, що мета дисертаційної роботи в ході виконання дослідження була досягнута, а дисертація є завершеною науковою кваліфікаційною працею. Дисертація підготовлена державною мовою, до її оформлення принципових зауважень у офіційного опонента немає.

Водночас, дисертація Щербанюк Васи́лини Михайлі́вни містить окремі положення, які мають дискусійний характер, потребують свого уточнення, конкретизації чи пояснення і можуть слугувати підґрунтям для наукової дискусії під час захисту дисертації у спеціалізованій вченій раді, зокрема:

1. У Розділі 3 «Проведення окремих слідчих (розшукових) дій під час розслідування втечі з місць позбавлення волі або з-під варти» дисертантка досліджує особливості тактики проведення окремих слідчих (розшукових) дій для отримання інформації з матеріальних, особистісних і змішаних джерел. Крім того, авторка на основі думок вчених (Р. С. Белкіна, В. В. Тіщенко, В. Ю. Шепітька та ін.) характеризує такі наукові категорії тактичного забезпечення як тактичний прийом і тактичне рішення. На наш погляд, доречним було визначити конкретні тактичні операції, які б охоплювали здійснення сукупності відповідних процесуальних дій для вирішення конкретних завдань кримінального провадження.

2. Зі змісту дисертації не можливо дійти висновку про стан й особливості проведення профілактичної діяльності слідчого при розслідуванні втечі з місць позбавлення волі або з-під варти. У свою чергу, наголосимо, що профілактична діяльність слідчого має важливе значення у протидії зазначеним кримінальним проявам.

3. На думку опонента, дисертанту необхідно було розглянути міжнародний досвід роботи правоохоронних органів щодо запобігання втечі

з місць позбавлення волі або з-під варти (наприклад, США та низки європейських країн).

4.3 тексту дисертації, на жаль, не видно, чи дістало окремого розгляду питання співвідношення категорій «тактика» та «організація» стосовно проведення окремих слідчих (розшукових) дій. Аналізуючи дисертаційні дослідження з проблем методики розслідування кримінальних правопорушень, стає очевидною певна неузгодженість при використанні зазначених категорій. Тому, на наш погляд, автор має висловити своє ставлення до цього дискусійного питання.

Загалом, висловлені зауваження є дискусійними, вони не ставлять під сумнів отримані наукові результати, позитивну оцінку дисертації та повністю можуть бути виправленими у подальшій науковій роботі дисертанта.

Загальний висновок. Дисертаційна робота Щербанюк В. М. «Розслідування втечі з місць позбавлення волі або з-під варти» виконана самостійно та містить наукові положення і науково обґрунтовані результати. Висновки базуються на використанні методів наукового пізнання, аналізі практики діяльності оперативних підрозділів та органів досудового розслідування, аналізі статистичних матеріалів, матеріалів кримінальних проваджень та інших документів, тому мають відповідний ступінь репрезентативності.

Дисертація відповідає науковій спеціальності 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність. Текст написаний зрозумілою, юридично і літературно грамотною мовою, робота оформлена у відповідності з вимогами, які ставляться до такого роду праць. Матеріали дисертації достатньо відображені в наукових публікаціях автора.

З урахуванням вищезазначеного вважаємо, що дисертація «Розслідування втечі з місць позбавлення волі або з-під варти» відповідає вимогам п. 14 постанови Кабінету Міністрів України від 06.03.2019 р. № 167 «Про проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії»,

вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти, доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261 (зі змінами від 03 квітня 2019 р. № 283, вимогам до оформлення дисертацій, затверджених Наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40, а її авторка – **Щербанюк Васирина Михайлівна** – за результатами позитивного захисту у спеціалізованій вченій раді заслуговує присудження наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право», за спеціальністю 081 «Право».

Офіційний опонент:
завідувач кафедри криміналістики
та домедичної підготовки
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
доктор юридичних наук,
професор

Костянтин ЧАПЛИНСЬКИЙ

Підпис Чаплинського К.О. засвідчую:

Проректор
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
доктор юридичних наук, професор
Заслужений юрист України

Лариса НАЛИВАЙКО